

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1997-1998

2 juli 1998

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, GEZONDHEID EN GEZIN

Interpellatie van de heer Jos Stassen tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,
over de oprichting van detentiecentra voor jeugdige delinquenten
Met redenen omklede moties

Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin

Donderdag 2 juli 1998

VOORZITTER : Mevrouw Trees Merckx-Van Goey

– *De interpellatie wordt gehouden om 9.25 uur.*

Interpellatie van de heer Jos Stassen tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de oprichting van detentiecentra voor jeugdige delinquenten

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Stassen tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de oprichting van detentiecentra voor jeugdige delinquenten.

De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de interpellatie handelt over de jeugddetentiecentra. Ik zal trachten ze te plaatsen binnen een bredere problematiek, namelijk die van de zware jeugddelinquentie.

De voorzitter van deze commissie heeft gezegd dat er een rondetafelvergadering zal worden gehouden over de bijzondere jeugdzorg. Gisteren stond er in De Morgen een duidelijke lezersbrief van een jeugdrechter uit Kortrijk. Hij schreef dat de mensen uit de sector alles wel beschouwd de rechten van de minderjarigen niet meer kunnen garanderen.

Er is nog een tweede bemerking. De jongste maanden heeft men de zwaar delinquente jongeren blijkbaar opnieuw ontdekt. Een hele tijd zweeg men er zedig over. Een ex-opvoeder in sociale tehuizen zei daarop dat men eindelijk iets zal doen, want de opvoeders worstelen al jaren met die groep.

Wat me daarenboven zeer na aan het hart ligt, is de zero tolerance die in Lokeren tracht in te voeren.

Ik ken Lokeren vrij goed, want ik heb er tien jaar gewerkt. Ik ken Lokeren als een instellingsstad waar veel kansarmoede heerst. Ik ken ook de problematiek van de migranten. Mijnheer de minister, indien men die zero tolerance daar toepast, kunt u daar uw jeugddetentiecentrum bouwen. Ik ken heel wat jongeren die daar in de winkels stelen.

Minister Luc Martens : Dat is een ander debat. Ik deel uw mening. Het afbouwen van bepaalde initiatieven door het plaatselijk beleid heeft geleid tot de huidige toestand. De lokale overheid gaat niet vrijuit.

De heer Jos Stassen : U hebt volledig gelijk. Ik ben blij dat u dit zegt. Indien u de latere discussie vanuit dat oogpunt beschouwt, kan ik u uit de praktijk voorbeelden geven waarbij u gasten van 15 jaar moet opsluiten. Het gaat daarbij niet enkel om migranten, hoewel ik de problematiek van de ongeveer 40 migrantenjongeren niet wil onderschatten. De mensen die daar wonen hebben daar wel degelijk last van.

De jeugddetentiecentra werden in de pers jeugdgevangenissen genoemd. Ik zal het bij de terminologie van de minister houden. Ze werd naar voren geschoven naar aanleiding van een studie van de afdeling Criminologie van de KULeuven. Ze handelde over een andere benadering van de maatregelen voor bijzondere jeugdzorg. De afdeling hield daarin een genuanceerd pleidooi voor jeugddetentiecentra.

Mijnheer de minister, op mijn vraag tijdens de plenaire vergadering van eind april hebt u vrij afwachtend gereageerd. U hebt verwezen naar het grondwettelijk kader en gezegd dat u zich over de problematiek nog niet echt een mening had gevormd. Half mei werd ik gefrappeerd door uw stelling dat u voor jeugddetentiecentra gewonnen was.

Minister Luc Martens : Waar heb ik dat gezegd ?

De heer Jos Stassen : Ik heb dat gehoord op het Radio 1-programma Actueel. Ik heb het niet over jeugdgevangenis.

Minister Luc Martens : In mijn teksten heb ik het steeds gehad over instellingen met een echt gesloten karakter.

De heer Jos Stassen : Het blijft wel binnen de justitiesfeer.

Minister Luc Martens : Binnen de huidige wetgeving.

De heer Jos Stassen : Ik ben het niet eens met wat u de gesloten instellingen noemt. Ik zal dat straks anders definiëren. U schuift de zaken door naar de federale overheid. Grondwettelijk gezien is de federale overheid bevoegd voor de maatregelen, en de Vlaamse Gemeenschap is bevoegd voor de bijstand en hulpverlening. Hulp en bijstand aan zwaar delinquente jongeren horen daar dus ook bij.

De burgemeester van Antwerpen heeft zich ook gemengd in deze discussie. Ze heeft niet echt gepleit voor een jeugdgevangenis. Zijzelf en de directeur van de gemeenschapsinstelling De Hutten in Mol stonden zeer sceptisch tegenover de voorstellen.

Het arsenaal aan maatregelen dat nu wordt voorgesteld door de federale overheid is niet aangepast en te beperkt. Deze analyse heeft de voorbereidende commissie-Cornelis al gemaakt. Ook mensen op het terrein, gaande van jeugdrechters tot jeugdwerkers en sociaal assistenten, maken dagelijks deze vaststelling.

De problematiek kan men ook inhoudelijk plaatsen. Het gaat daarbij om een relatief beperkte, hardnekkige groep van zwaar delinquente jongeren. Hoewel ik daarover nog geen studies heb gelezen, zegt men me dat die groep jonger wordt. Die groep heeft een andere welzijnsaanpak nodig. Vanuit de praktijk ben ik ervan overtuigd dat er nood is aan een zeer strikte aanpak, weliswaar binnen een orthopedagogisch kader en een aangepaste accommodatie. De mate waarin het systeem, zowel op orthopedagogisch als op fysiek vlak, open of gesloten moet zijn, kan variëren. Het huidige systeem van gesloten instellingen moet binnen de context van de welzijnssector, waarvoor u bevoegd bent, verder worden versterkt, zowel fysiek als orthopedagogisch.

Dit mag echter niet gebeuren binnen een justitiële context. Het onderwijs en de sociale ondersteuning

van de jongeren kan mijns inziens beter worden georganiseerd vanuit een zeer sterk gesloten orthopedagogische context. Deze discussie hoort niet thuis binnen justitie, waar de zaken volledig anders worden benaderd. Deze discussie kan nog worden verdergezet wanneer de bespreking wordt gehouden over de bijzondere jeugdzorg. De aanpak van probleemjongeren, ook van zwaar criminele jongeren, moet gebeuren binnen een aangepaste welzijnscontext. Daaraan wil ik ook mijn vragen koppelen.

Hoe argumenteert u de keuze voor een gesloten instelling binnen een justitiële context ? Hoe ziet u het maatregelensysteem voor jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd ? Waar schiet volgens u het huidige beleid voor bijstand en hulpverlening aan jongeren tekort ? Waar plaatst u binnen het nieuwe landschap de huidige gemeenschapsinstellingen die vroeger gesloten instellingen werden genoemd, zoals de instellingen van Mol, Beernem en Ruislede ? Waarom opteert u niet voor een verbetering van de uitbouw van de bestaande gemeenschapsinstellingen ?

Een eenvoudig bezoek leert dat de financiële, materiële en orthopedagogische middelen momenteel ontbreken. Ik heb tien jaar ervaring in orthopedagogische werking met probleemjongeren, weliswaar niet zo zwaar als deze waarover we het vandaag hebben. Vanuit deze ervaring ben ik ervan overtuigd dat één van de noodzakelijke voorwaarden een aangepaste infrastructuur is. In de instelling van Mol bijvoorbeeld kan aan die basisvoorwaarde niet worden voldaan. Bijgevolg kan men de vereiste gesloten aanpak niet garanderen.

De voorzitter : De heer Aers heeft het woord.

De heer Wilfried Aers : Dit probleem is bij mij pas echt doorgedrongen toen we met de commissie de instelling van Mol hebben bezocht. Ik heb geconstateerd dat 60 percent van de aanwezigen geen Vlamingen zijn. Dit is echter een ander probleem. De mensen die daar werken, staan onder zware druk. Nu staan er aan tafel twee bewakers terwijl er vroeger maar één stond. Het gaat dus zeker niet over brave jongens.

Toen ik jong was, sprak men over een verbeteringsgesticht. Destijds verbleven daar jonge boefjes die de instelling kort nadien, veelal verbeterd, mochten verlaten. Nu praten we over jonge criminelen. Ik verwijs daarbij naar het geval van een jong meisje uit Brugge dat vrijwel zeker een onderwijzer heeft vermoord. Men heeft haar echter niet aangehou-

Aers

den omdat er geen plaats was. Dit mag toch niet mogelijk zijn.

De instellingen moeten een gesloten karakter hebben. Wanneer we vaststellen hoeveel jongeren maandelijks uit de instelling van Mol ontsnappen, dan moeten we maatregelen nemen om dit te voorkomen. We moeten dus niet vies zijn van de term jeugdgevangenis. Het hangt ervan af wie men erin stopt. Er moet een hardere aanpak komen. Ik pleit dan ook voor instellingen met een sterk gesloten karakter.

De voorzitter : Ik wil even iets zeggen naar aanleiding van de opdracht van de minister van Justitie aan professor Walgrave om het rapport-Cornelis, dat specifiek handelt over de toekomstige aanpak van jongeren die een als misdrijf omschreven feit plegen, aan te vullen met de invalshoek 'herstelbenadering'. Toen ik dit vernam, vroeg ik me af wat we daar aan Vlaamse zijde mee zouden doen. Het blijft immers een moeilijke zaak, ook omwille van de organisatie en de verdeling van de bevoegdheden in ons land.

Laten we dit echter positief benaderen en als een uitdaging opvatten, vooral omdat hierdoor blijkt dat criminaliteit niet langer de exclusieve verantwoordelijkheid van justitie is. De gebondenheid aan welzijn blijkt, mede onder druk van de publieke opinie, steeds belangrijker te worden. Dit geldt niet alleen voor de preventie, maar ook voor de opvang en de benadering en behandeling van problemen. Een belangrijke voorwaarde is evenwel dat men elkaar geen stokken in de wielen steekt, maar dat men beter op elkaar aansluit. Die samenwerking moet zowel voor dit parlement als voor deze regering een belangrijke uitdaging vormen.

In de krachtlijnen voor de hervorming van de gerechtelijke organisatie in het kader van het Octopusakkoord stond ook een herziening van de wet op de jeugdbescherming. Daarbij wordt onder meer gevraagd naar : 'een beter aangepaste maatschappelijke reactie op hedendaagse uitingen van jeugdcriminaliteit'. In dat verband volgen dan een aantal uitgangspunten die evenwel niet met ons werden besproken, maar waarbij wel wordt gezegd dat deze hoe dan ook het voorwerp moeten uitmaken van onderhandelingen met de gemeenschappen.

Mijnheer de minister, wij weten dat u hierover regelmatig overleg voert met de federale minister van Justitie. Toch vind ik dat ook wij als parlement

daar sterk bij moeten worden betrokken om, zoals de heer Stassen het reeds heeft gezegd, het probleem beter te kunnen inpassen. We mogen immers nooit uit het oog verliezen dat jongeren niet alleen de auteurs van geweld en criminaliteit kunnen zijn, maar ook, en zelfs in minstens evenveel gevallen, de slachtoffers. We zullen daar straks in deze commissie dieper op ingaan bij de bespreking van het Opvolgingsrapport betreffende een beleid ten aanzien van kinderen. Sommigen, in veel gevallen heel jonge mensen, zijn pas dader geworden omdat ze ooit als slachtoffer slecht zijn opgevangen.

Laten we al deze knelpunten als een volwaardig onderdeel opnemen op de agenda van de ronde tafel die we samen met de sector en bij voorkeur ook met mensen uit de magistratuur zullen organiseren. Ook die laatsten zijn door hun inzet en betrokkenheid sterk geïnteresseerd in oplossingen ten gronde.

We moeten vaststellen dat de huidige wetgeving niet langer beantwoordt aan de vele recente maatschappelijke ontwikkelingen. We moeten er ons ook voor hoeden niet alle zonden van Israël op de jongeren en op deze sector te laden. De verantwoordelijkheid moet op een veel breder maatschappelijk vlak worden gelegd. Daartoe kunnen wij als Vlaams Parlement mits de nodige inzet een positieve bijdrage leveren.

Ik heb al een tijd ervaring met justitie. Ik heb nog maar zelden meegemaakt dat het loutere feit van het opsluiten van een jongere of volwassene het probleem oplost. Ook bij de daderhulp voor volwassenen zorgen we voor een inbreng en engagement voor resocialisatie. De samenleving heeft daar alle belang bij. Al deze argumenten gelden in het kwadraat voor jongeren. Door nu het debat ernstig te voeren, hoop ik dat we op een korte of redelijke termijn aan de betrokkenen en de sector een signaal geven dat we ons dit probleem aantrekken.

Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : We zullen de volgende maanden nog uitvoerig van gedachten wisselen over dit punt. Ik herhaal dat onze verantwoordelijkheid ten aanzien van jongeren niet alleen bijzonder maar ook algemeen is. In de mate dat dit niet gebeurt, zal er des te meer druk komen op de bijzondere jeugdzorg. We mogen de zaken niet onderschatten. De samenleving genereert ontzettend veel onzekerheid. Ik verwijs naar het recente rapport dat Trees Jacobs en andere medewerkers hebben gemaakt over kinderen en hun toekomst.

Martens

Sommigen mensen kunnen omgaan met onzekerheid en flirten er zelfs mee. Een grote groep gaat daar echter aan ten onder en verliest zijn evenwicht. We moeten beseffen dat dit de veruitwendiging is van een brede maatschappelijke problematiek. Ik wens geen oordeel te vellen over het feit dat mensen buitenhuis werken of niet. Ik stel enkel vast dat de samenleving zoveel onzekerheid genereert dat bij een hoop mensen de zekering doorslaat. Dit kan leiden tot zelfmoord, vluchtgedrag of het verzeilen in de criminele sfeer. Jonge mensen hebben behoefte aan een context die ze ervaren als behoorlijk stabiel en duurzaam en die voldoende perspectief biedt.

Ik heb zelf nooit gesproken over een jeugddetentiecentrum, laat staan -centra. Ik heb teksten bij die dat aantonen. Ik heb het wel gehad over een gesloten veiligheidsinstelling. Ik gebruik die term in een specifieke context, namelijk bij de toepassing van artikel 38 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming. Dit artikel verleent de jeugdrechtbank de mogelijkheid 'de jongere uit handen te geven en naar het openbaar ministerie te verwijzen met het oog op verdere vervolging als daartoe grond bestaat'. Het begrip 'uit handen geven' heeft dus een wettelijke basis. De voorwaarde is wel dat men 16 jaar of ouder is en dat er moet blijken dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt is. Indien de jeugdrechtbank de zaak van iemand van 16 jaar moet behandelen en oordeelt dat het niet passend is een beroep te doen op een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding, kan ze dus 'uit handen geven'. We hebben in die context gesproken over gesloten instellingen.

De laatste jaren worden we geconfronteerd met een aantal negatieve ervaringen met een beperkt aantal zeer moeilijk te begeleiden en tegelijkertijd zeer agressieve jeugddelinquenten ouder dan 16 jaar. Door die grote moeilijkheden rijzen er vragen in de samenleving. De maatschappij heeft recht op bescherming. Politici moeten moeilijke keuzes maken. Het is net zoals een ezel die tussen twee schelven staat waarin allebei hooi ligt. Men kan met andere woorden argumenten voor beide standpunten vinden. Op een bepaald moment moet er echter een keuze worden gemaakt.

Soms lijkt het dat de geboden opvoeding niet zonder meer zinvol is. De aanwezigheid en het gedrag van sommige jongeren kan daarenboven bijzonder nefast zijn voor andere jongeren in eenzelfde setting. Net door hun aanwezigheid krijgen bepaalde

jongeren niet waarop ze recht hebben. Een opname in een gesloten gemeenschapsinstelling voor bijzondere jeugdbijstand heeft slechts zin wanneer de opsluiting als pedagogische methodiek wordt gebruikt. Het moet gaan over heropvoeding en niet over de bescherming van de maatschappij tegen een hoog risico op recidive. Dat is niet de ambitie van deze instellingen. We bieden geen veiligheids garanties, niet omdat we daar op materieel vlak niet toe in staat zijn, maar omdat dit principieel strijdig is met elk pedagogisch concept. De kern van de pedagogie is mensen leren omgaan met vrijheid. Wanneer deze vrijheid in een bepaalde situatie tot nul wordt herleid, dan is elke mogelijkheid tot pedagogische aanpak uitgesloten.

In deze ambitie willen we zeer ver gaan. Dit sluit echter niet uit dat men, in de context van het vermelde artikel, toch te maken kan hebben met een kleine groep waarbij, omwille van de ernst van het misdrijf, de nadruk moet worden gelegd op de beschermende werking van de maatregel.

De verwijzing van jongeren naar een gewone straf-inrichting is een slechte zaak. Deze instellingen zijn immers niet aangepast. Bovendien wordt een zware hypotheek gelegd op de toekomst van die jongeren.

Het is noodzakelijk dat een diversificatie wordt gecreëerd in het strafregime. Zo kan voor een beperkte groep, wanneer alle andere maatregelen hebben gefaald, toch een beroep worden gedaan op een specifieke veiligheidsinstelling. Dit is dan een alternatief voor de strafuitvoering in een gewone gevangenis.

In dat geval wordt het een zaak van de federale overheid. Dit betekent echter niet dat we buiten spel staan. We blijven immers, evenals voor volwassen misdadigers, diensten verlenen in verband met onderwijs, cultuur, welzijnswerk, enzovoort. Dit is de context waarin we destijds hebben gesproken over gesloten veiligheidsinstellingen. Dit is een doordachte en zeer terughoudende attitude. Wanneer een gesloten instelling wordt gedefinieerd in het kader van de problematiek van deze restgroep, dan zouden we wel eens zwaar tekort kunnen schieten in onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Uw tweede vraag handelt over het nieuwe jeugdrecht. We zijn het erover eens dat het huidige maatregelenrecht voor jongeren die misdrijven plegen, niet meer is aangepast aan de huidige maatschappelijke evolutie. De bevoogdende benadering van het kind als een onverantwoordelijk persoon, kan

Martens

niet langer worden gehandhaafd. Bovendien wordt de doeltreffendheid van de huidige maatregelen voor bepaalde vormen van jeugddelinquentie sterk in twijfel getrokken. Naast de hulpverlening moet worden gezocht naar alternatieven die een adequaat antwoord kunnen bieden op ernstig normoverschrijdend gedrag van jongeren.

De minister van Justitie heeft me tijdens een onderhoud bevestigd dat er een nieuwe wet wordt uitgewerkt over het jeugdrecht. Op basis van de wetten op de staatsvorming, is de opgave van de maatregelen voor als misdadig omschreven feiten een federale bevoegdheid. Dit betekent echter niet dat geen overleg kan worden gepleegd met het Vlaams niveau. Zo kan de federale overheid beslissen om naast een als misdrijf omschreven feit, ook te spreken over misdrijven. Misdrijven en de bijhorende uitvoeringsmaatregelen behoren echter niet tot onze bevoegdheid.

Ik heb bij de minister van Justitie aangedrongen op overleg over een aantal standpunten. Het is belangrijk dat er een grote diversiteit van maatregelen bestaat. Het is ook noodzakelijk snel te reageren op de vastgestelde misdrijven. Er moet eveneens aandacht worden besteed aan de plaats en de functie van de voorlopige hechtenis van jongeren wanneer dit noodzakelijk blijkt in het kader van het onderzoek.

De heer Aers heeft zojuist verwezen naar een concreet geval. Het meisje uit Brugge waarop werd gealludeerd, kreeg wel een plaats aangeboden. Het meisje was verdacht van een moordaanslag. Onderzoek heeft echter vrij snel uitgewezen dat ze de aanslag onmogelijk kon hebben gepleegd, hoewel er wel sprake was van een zekere betrokkenheid. Men vroeg zich af waar het meisje, voor het verdere onderzoek, in voorlopige hechtenis kon worden gebracht. Men heeft haar dus wel degelijk een plaats aangeboden.

De diensten van de Vlaamse Gemeenschap staan ter beschikking wanneer zich problemen voordoen. Sommige instanties gebruiken de pers om een zekere druk uit te oefenen om het probleem op een welbepaalde manier op te lossen. Zulke zaken krijgen veel aandacht. Voor de eerste vier maanden van dit jaar liggen de verwijzingen naar huizen van arrest even hoog als tijdens heel 1997. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat men probeert zichzelf in te dekken. Men wil bijvoorbeeld niet vernemen morgen voor een commissie te moeten verschijnen, waar men het verwijt krijgt een

beetje slordig te zijn geweest. Een en ander heeft dus ook te maken met het feit dat de betrokkene zelf voorzichtiger is geworden en zich beter probeert in te dekken.

Met betrekking tot de vraag naar de plaats en de functie van de voorlopige hechtenis en van de voorlopige maatregelen – indien noodzakelijk in het kader van het onderzoek, in afwachting van het vonnis en in het licht van de ernst van de feiten – moet er ook bijzondere aandacht zijn voor de mogelijkheden voor een buitengerechtelijke afhandeling van de normoverschrijding. Daarbij denk ik onder meer aan herstelbemiddeling, aan training van sociale vaardigheden of aan andere therapeutische benaderingen. We moeten ook oog hebben voor de mogelijkheid om een beroep te doen op doorverwijzing naar de hulpverlening, voor diverse vormen van sanctionering die niet leedverhogend of stigmatiserend werken en voor – last but not least – de bescherming van de maatschappij tegen het risico op recidive van ernstige gewelddelicten.

Deze diversiteit wordt als absoluut noodzakelijk beschouwd door de deskundigen uit het werkveld. Zij wijzen er terecht op dat de ene jeugddelinquent totaal verschillend is van de andere. Ze verwijzen in dit verband naar de verschillen in opvoedingssituatie of in intelligentie, naar het al dan niet aanwezig zijn van een positief ondersteunend milieu en dies meer.

Ik zou ook nog even willen verwijzen naar de denkoefening van professor Walgrave, getiteld 'Op zoek naar een herstelrechtelijk jeugdsanctierecht in België'. Professor Walgrave vertrekt daarbij van actuele uitgangspunten en stelt realistische alternatieven voor als reactie op door jongeren gepleegde delicten. De nadruk ligt echter vooral op herstelbemiddeling en sanctionering via gemeenschapsdiensten. Dit voorstel volstaat evenwel niet om alle problemen aan te pakken. Andere mogelijke reacties moeten evenzeer in de wetgeving kunnen worden ingebouwd. Vanuit deze overwegingen en steunend op de opgebouwde expertise moeten de gemeenschappen worden betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe wet. De minister van Justitie heeft mij dienaangaande verzekerd dat in het najaar officiële besprekingen zullen worden gevoerd over dit wetsontwerp.

Met betrekking tot uw vraag naar de tekorten in de uitvoering van de huidige wetgeving, wens ik het volgende te antwoorden. Op dit ogenblik doen zich inderdaad een aantal knelpunten voor in de hulpverlening aan jongeren die een als misdrijf gekwalificeerd feit hebben gepleegd. Dit blijkt onder meer

Martens

uit het tussentijds rapport over een actie-onderzoek dat de onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de KU Leuven onder leiding van professor Van Welzenis heeft uitgevoerd en uit het advies van de Pedagogische Commissie voor de Gemeenschapsinstellingen. Daarin wordt onder meer aandacht gevraagd voor de grote diversiteit in het optreden en in het vervolgingsbeleid van de parketten met betrekking tot door minderjarigen gepleegde misdrijven. Uit de cijfers blijkt immers dat parketten soms erg verschillend optreden zonder dat daartoe op het eerste gezicht objectieve aanleidingen zouden zijn. In Antwerpen speelt bijvoorbeeld de grootstedelijke context, maar hoe moet je dit dan zien in het geval van Hasselt ?

Er wordt ook verwezen naar het gebrek aan een eenduidig beleid van de jeugdrechtbanken inzake het gebruik van de gemeenschapsinstellingen in het algemeen en de gesloten instellingen in het bijzonder. Ook op dat vlak is de objectieve motivering vaak zoek. Er is ook het oneigenlijk gebruik van voorlopige maatregelen om sanctionerend op te treden tegen jeugd delinquenten. Er werd ook vastgesteld dat die jonge mensen dikwijls gedurende een heel korte periode in die instellingen aanwezig zijn, wat een langdurige behandeling in de diepte onmogelijk maakt.

In dit verband citeer ik u wat een medewerker van zo een instelling mij naar aanleiding van een werkbezoek zei : 'Wij zijn niet langer een draaischijf, maar een draaideur'. Daarmee bedoelde hij dat de jongeren de instelling veel te snel verlaten waardoor dieptewerking onmogelijk is. En tot slot is er ook de zeer heterogene vraag naar opvangplaatsen in de gesloten en half-open gemeenschapsinstellingen met grote variaties in de tijd.

Deze diversiteit en het gebrek aan eenduidigheid maken het moeilijk een goed beleid te voeren. U mag niet uit het oog verliezen dat we ons eerder bij de output dan bij de input bevinden. Daarmee wil ik zeggen dat wij onvoldoende mee rond de tafel kunnen zitten om na te denken over die input en de nodige eenduidigheid daarin.

In de huidige situatie is het net alsof passagiers op de trein worden gezet en ze pas bij het uitstappen worden geteld. Eén en ander moet kunnen worden gebundeld. We moeten vraag en aanbod op elkaar afstemmen. We moeten daarbij nagaan hoe we nog betere pedagogische projecten kunnen ontwikkelen die verder reiken dan de eigen instellingen. Eén van de oorzaken van de recidive is de follow-up.

Mensen moeten niet alleen op een correcte manier hun tijd doorlopen in een instelling. Sommigen doen dat – formeel – op een bijzonder voorbeeldige manier.

Op het ogenblik dat men uit de instelling komt, is er ook nog heel wat begeleiding nodig. Het is niet voldoende hen wat geld toe te stoppen om een treinticket te betalen. Er is dus hoe dan ook nood aan bijkomende initiatieven, alternatieven voor plaatsing zoals pedagogische projecten, herstelbemiddeling, gemeenschapsdienst, enzovoort.

De opdracht van de gemeenschapsinstelling blijft in mijn optiek dezelfde als voorheen. Ze is omschreven in artikel 32 van het decreet van 12 december 1990. In wezen hoeft daarin niets te veranderen. Deze instellingen moeten zorgen voor het onthaal, de oriëntatie, observatie en residentiële begeleiding in open en gesloten inrichtingen van jongeren in problematische opvoedingsituaties en van jongeren die als misdrijf omschreven feiten hebben gepleegd. Ik blijf pleiten voor een pedagogisch aanbod zoals dat wordt geboden door de gemeenschapsinstellingen en privé-voorzieningen voor deze jongeren.

De cijfers weerleggen de stelling van de heer Stassen dat de regering geen inspanningen zou doen voor de verbetering en uitbouw van de huidige gemeenschapsinstellingen. Er wordt heel wat geld gestoken in de infrastructuur, het personeel en de vorming. Voor 1998 wordt er 120 miljoen frank vrijgemaakt voor de eerste fase van ingrijpende vernieuwbouw en bijkomende nieuwbouw in de instelling De Kempen in Mol. Dit past trouwens in een masterplan voor die instelling waarvoor ongeveer 500 miljoen frank werd uitgetrokken. Het zijn terechte inspanningen. De werken zullen uiterlijk begin 1999 starten. Verdere investeringen zullen volgen.

We proberen zowel kwantitatief als kwalitatief iets te doen aan de personeelsproblematiek. Het gaat echter om ambtenaren. De veranderingen die we willen doorvoeren, moeten passen in de algemene evolutie van procesimplementatie- en procesplannen. We pleiten bij de minister van Ambtenarenzaken voor soepelheid om op een adequate wijze in te spelen op de eigenheid van deze instellingen. Men kan aan deze instelling eventueel een enveloppe geven die ze kan gebruiken om problemen van loopbaanonderbreking, zwangerschapsverlof, enzovoort op te vangen.

Na de voorbije moeilijkheden heeft men afspraken gemaakt. De uitvoering ervan verloopt zeer goed.

Martens

Het gaat beter in Beernem en Ruiselede dan in Mol. In die twee eerste gemeenten vinden we gemakkelijker de mensen die aan de eisen voldoen. In de regio Mol daarentegen vinden we ze niet. We worden verplicht de vooropgestelde kwalificatie te herzien. De mensen moeten nog altijd een aanvaardbaar niveau halen.

Ik verwijs ook nog naar de budgetten die werden vrijgemaakt voor specifieke vorming zoals creatieve technieken, weerbaarheid, leefsleutels, ervaringsgericht leren. Deze projecten dienen om de pedagogische deskundigheid van de begeleiders te verhogen. In de begroting van 1997 hebben we in de middelen voorzien om de klachten die door de commissie werden geformuleerd weg te werken. Men kan dus niet besluiten dat we geen inspanningen leveren voor de uitbouw en verbetering van de gemeenschapsinstellingen.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. U hebt een aantal zaken beter gesitueerd dan de pers. Daarin werd duidelijk gezegd dat de minister weigert te spreken over jeugdgevangenissen en daarom de term jeugddetentiecentrum naar voren heeft geschoven.

Ik ken de wetgeving die bepaalt dat de jeugdrechter de maatregelen uit handen kan geven en de zaak naar de procureur kan doorschuiven. De logica daarvan is dat justitie moet ingrijpen. In welke mate is een ingreep van de federale overheid echter een goede oplossing? Ik blijf ervan overtuigd dat vanuit een pedagogische – en zeker vanuit een orthopedagogische – visie en uitgaande van de veiligheid van zowel de jongeren als de maatschappij een sterk tot zeer gesloten instelling mogelijk is. Ik pleit ervoor om het continuüm, dat nu eindigt bij de genoemde gesloten gemeenschapsinstellingen, verder te zetten binnen een orthopedagogische context. Die context is anders als men de jongeren doorverwijst naar jeugdgevangenissen. Daar zijn bewakers en een systeem dat heel anders werkt. Binnen de orthopedagogie benadert men het onderwijs op een heel andere manier. Daar pleit ik voor.

Maar als je het continuüm aan die kant verder uitbreidt, dan moet het ook aan de andere kant worden uitgebreid. Lokeren is daarvan een typisch voorbeeld. Het preventieve jeugdwerk is daar, wellicht om politieke redenen, afgebouwd. De problemen zijn daardoor niet ernstiger geworden, maar

het voorlopig opgebouwde opvangsysteem is weggevallen. Dit betekent dat de balans nu doorslaat in de richting van het veiligheidssysteem dat men nu in Lokeren wil uittesten. Dit is gewoon een waanzinnig voorstel.

Het continuüm voor preventie en jeugthuizen, zowel voor alloctonen als autoctonen, moet verder worden uitgebouwd. Ons meningsverschil houdt verband met de vraag of men deze problematiek al dan niet overbrengt naar justitie. Ik pleit echter voor een zeer gesloten orthopedagogische context waarvoor u als minister van Welzijn, en niet de minister van Justitie, specifiek verantwoordelijk bent.

Minister Luc Martens : Ik moet de bestaande wetgeving respecteren. Ik kan alleen maar handelen binnen het kader van die wetgeving. Ik blijf ervan overtuigd dat er altijd een kleine restgroep zal zijn, waarbij de pedagogische aanpak ook in de toekomstige wetgeving ontoereikend zal zijn. Dat is een ontgoochelende vaststelling. Het gaat echter om een zeer complexe groep waarvoor ook de psychiatrie niet altijd een passende oplossing heeft. We moeten ervoor zorgen dat niet alle aandacht naar die ene groep uitgaat. Dit zou een te zware hypothese leggen op de rest van de discussie.

De heer Jos Stassen : Het is inderdaad een complexe groep. Maar wanneer de Vlaamse Gemeenschap de jeugdrechters de oplossing biedt om over te gaan naar een meer gesloten systeem, dan zal men minder naar andere maatregelen moeten grijpen. De huidige voorraad maatregelen, waarvan u terecht zegt dat die te beperkt en niet aangepast is, biedt te weinig mogelijkheden en plaatsen. Men is dan ook soms gedwongen om tijdelijke maatregelen te treffen zoals verzekerde bewaring in gevangenissen.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mijnheer de minister, ik vind dat u nogal licht voorbijgaat aan het ernstig capaciteitsprobleem waarmee de bestaande instellingen op dit moment te kampen hebben. Daardoor kunnen tal van jeugdige delinquenten niet meer worden geplaatst. U moet zich voorstellen wat het betekent voor het slachtoffer van een misdrijf wanneer diens agressor of overvaller een paar uren na de feiten opnieuw op vrije voeten is. Dit betekent ook een grote demotivatie voor de politiediensten. De problemen zouden veel beperkter zijn indien er voldoende capaciteit was om alle jeugdige delinquenten te plaatsen. Dat is zeer dui-

Strackx

delijk uw verantwoordelijkheid. U hebt vrij vaag een aantal verbeteringen opgesomd.

Minister Luc Martens : Mijnheer Strackx, deze verbeteringen zijn niet vaag, ze zijn zelfs zeer concreet. Ik kan u daarover harde cijfers geven. Dit is nogmaals een bewijs van de platte demagogie die het Vlaams Blok probeert aan te wenden om de paniek bij de mensen te voeden, in de hoop dat dit rendabel is. U weet geen fluit van datgene waarover het hier gaat. U wilt dat er van vandaag op morgen een oplossing wordt gevonden. Momenteel wordt hierover een discussie gevoerd met de federale overheid. U moet echter aanvaarden dat dit 6 maanden kan duren. Je kan ook de big spender spelen en 500 miljoen frank uitgeven om 6 maanden later vast te stellen dat deze som op de verkeerde manier werd uitgegeven.

De heer Felix Strackx : Indien uw capaciteit op dit ogenblik voldoende zou zijn, dan zouden er veel minder problemen zijn. Ik wil u dan ook concreet vragen hoeveel plaatsen er tijdens het afgelopen jaar zijn bijgekomen en hoeveel er in de nabije toekomst zullen bijkomen.

De voorzitter : De heer Aers heeft het woord.

De heer Wilfried Aers : Ik stel vast dat het eenvoudiger zou zijn indien ook Justitie was gedefederaliseerd. Minister Van Parys heeft dit, voor hij zelf minister werd, zelf voorgesteld.

Met redenen omklede moties

De voorzitter : Door de heren Strackx en Aers en door de heer Stassen werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 12.30 uur.*
